

Зінаїда ОМЕЛЬНИЦЬКА, головний редактор журналу «БАЛАНС»

ПОКУПЕЦЬ ПЕРЕРАХУВАВ ГРОШІ ЗА ТОВАР НА ПДВ-РАХУНОК: ЩО РОБИТИ ПОСТАЧАЛЬНИКОВІ?

Ситуація. Покупець товару помилково перерахував оплату не на поточний рахунок продавця, а на його ПДВ-рахунок у системі електронного адміністрування (далі – СЕА).

Виникли запитання:

- Чому гроші, перераховані на ПДВ-рахунок у СЕА, не збільшили ліміт реєстрації?
- Чи можна повернути гроші з ПДВ-рахунка на поточний?
- Чи можна цими грошима погасити податкові зобов'язання за декларацією?

Аналіз ситуації

Ситуація, скажемо відверто, не проста. І насправді чревата проблемами для постачальника. Ми розглянемо всі нюанси і дамо рекомендації платникам ПДВ, які опинилися або можуть опинитися в такій самій пастці.

Чому не збільшується ліміт реєстрації?

Електронний рахунок в СЕА – це рахунок, відкритий платникові ПДВ у Казначействі, на який перераховуються кошти відповідно до п. 200^{1.4} Податкового кодексу (далі – ПК) (п. 4 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 16.10.14 р. № 569, далі – Порядок № 569).

Так, на рахунок у СЕА надходять гроші:

- з поточного рахунка платника ПДВ – для збільшення ліміту реєстрації або ж для сплати податку за декларацією;
- з бюджету – для повернення платникові сум надмірно сплаченого ПДВ (порядок повернення встановлений п. 43.4¹ ПК).

Як бачите, гроші надходять на рахунок у СЕА з двох джерел, прямо названих у ПК. Але показник Σ ПопРах формули в СЕА становить собою загальну суму грошей, перерахованих тільки з **поточного рахунка** платника ПДВ (п. 200^{1.3} ПК). Тобто ліміт реєстрації збільшується за рахунок показника Σ ПопРах тільки в тому випадку, коли платник ПДВ перераховує гроші на свій електронний ПДВ-рахунок зі свого поточного рахунка.

На думку податкової, збільшення ліміту реєстрації за рахунок поповнення ПДВ-рахунка з інших джерел законодавством не передбачене (ЗІР, категорія 101.17; ІПК ДПС від 17.04.20 р. № 1610/6/99-00-04-01-03-06/ІПК, далі – ІПК № 1610).

Таким чином, **гроші, які покупець перерахував на ПДВ-рахунок постачальника, не збільшать ліміт реєстрації на цьому рахунку.**

Звичайно, у вас може виникнути резонне запитання:

? *Якщо ПК передбачено тільки два джерела поповнення ПДВ-рахунка, чому ж тоді гроші потрапили на цей рахунок з «лівого» джерела?*

А річ у тому, що джерело походження грошей, що надійшли на ПДВ-рахунок, перевіряється тільки для цілей збільшення ліміту реєстрації. Якщо прийшли гроші не з поточного рахунка платника, ліміт не збільшиться. Але суми з будь-якого джерела, у тому числі перераховані помилково, безперешкодно потрапляють на ПДВ-рахунок. Казначейство, на жаль, їх не блокує.

Тому рекомендуємо покупцям уважно перевіряти реквізити платіжного доручення, коли вони збираються перерахувати контрагентові гроші для оплати товарів або послуг.

? *Якщо гроші потрапили на ПДВ-рахунок помилково, чи загрожують їх отримувачеві будь-які санкції з боку податкової?*

Ні, нормами ПК не передбачені штрафні санкції за поповнення ПДВ-рахунка платника його

контрагентом. Аналогічну думку висловила й сама податкова (див. ІПК № 1610).

Чи можна повернути гроші з ПДВ-рахунка?

Якщо говорити про **покупця**, який помилково перерахував гроші за товар на ПДВ-рахунок продавця, то повернути їх на свій поточний рахунок він **не зможе**. Адже механізм такого повернення законодавчо не передбачений. Згідно з Порядком № 569, списання грошей з ПДВ-рахунка відбувається тільки на підставі реєстру, який подається податковим органом до Держказначейства. Такі реєстри подаються, зокрема, для списання з ПДВ-рахунка суми узгоджених податкових зобов'язань, заявлених у декларації за звітний період або в уточнюючих розрахунках (далі – УР). Але ніяк не для списання помилкових надходжень.

Підприємство-постачальник, на чий ПДВ-рахунок були перераховані гроші, **може** їх повернути на свій поточний рахунок за стандартною процедурою, передбаченою п. 200^{1.5} ПК. Тобто шляхом подання разом з декларацією **додатка 4**.

Але повернути через додаток 4 можна **тільки суму в межах ліміту реєстрації**, що є на дату подання цього додатка. Адже на суму, заявлену до повернення на поточний рахунок, зменшиться ліміт реєстрації, а від'ємного ліміту бути не може (п. 200^{1.5} ПК).

Проте ми пам'ятаємо, що сума, перерахована покупцем, не збільшила ліміт реєстрації на ПДВ-рахунку постачальника. Тобто повернення грошей на поточний рахунок продавця з'їсть його ліміт реєстрації, який був сформований без участі помилкової суми.

Така перспектива явно не обрадує постачальника, і він шукатиме інші шляхи.

❓ Припустимо, постачальник не захоче або не зможе (через недостатність ліміту реєстрації) повертати суму з ПДВ-рахунка на свій поточний рахунок. Як же він зможе скористатися цими грошима?

Нагадаємо, що кошти з ПДВ-рахунка можуть витрачатися тільки на сплату податку до бюджету або ж на погашення податкового боргу (п. 200^{1.5}, 200^{1.7} ПК). Розрахунки з бюджетом з використанням коштів на ПДВ-рахунку відбуваються без участі платника ПДВ.

Так, згідно з п. 20 Порядку № 569, для перерахування до бюджету суми ПДВ, зазначеної платником:

- у поточній декларації – податкова не пізніше ніж за 3 робочих дні до закінчення строку сплати ПДВ за звітний період направляє Казначейству реєстр платників із сумами податкових зобов'язань, що підлягають сплаті до бюджету. На підставі цього реєстру Казначейство і «забере» суму податку з ПДВ-рахунка до бюджету;
- в УР – податкова подає реєстр до Казначейства не пізніше наступного робочого дня після подання УР.

Тобто за наявності грошей на ПДВ-рахунку (незалежно від джерела їх надходження із цього приводу) вони спишуться до бюджету автоматично. Таким чином, **гроші, які потрапили на ПДВ-рахунок помилково, можуть бути використані для погашення податкових зобов'язань нашого постачальника, відображених у декларації або в УР.**

Нагадаємо! При списанні з ПДВ-рахунка грошей для сплати податкових зобов'язань за декларацією або УР ліміт реєстрації не зменшується.

Платіж на ПДВ-рахунок = платіж за договором?

Отже, гроші за товар надійшли від покупця на ПДВ-рахунок постачальника. У постачальника є декілька варіантів «прийняти» ці гроші. І кожен з них простим не назвеш.

Варіант 1. Уважати ці гроші платою за товар

У цьому випадку факт отримання грошей постачальник відображає проведенням Дт **315** – Кт **361**. Але тоді має сенс зажадати від покупця як мінімум компенсації суми ПДВ. Адже гроші, перераховані неуважним покупцем на ПДВ-рахунок, не збільшили ліміт реєстрації. Зате податкова накладна, яку постачальник оформить цьому покупцеві, з'їсть ліміт.

Цей варіант може бути вигідний тим платникам, які декларуватимуть податкові зобов'язання до сплати та їх погашатимуть за рахунок грошей, що надійшли помилково від покупця. Якщо ж платник ПДВ подає від'ємну декларацію, тоді цей варіант для нього мало привабливий. Помилко-

ва сума, по суті, заморожується на ПДВ-рахунку, а її повернення на поточний рахунок призведе до втрати ліміту реєстрації. Добре, якщо покупець не відмовиться відшкодувати збиток.

Варіант 2. Не вважати ці гроші платою за товар

Простіше кажучи, умити руки. Аргументувати цю позицію можна тим, що ПДВ-рахунок хоча й відкритий на ім'я платника, повністю йому не належить. Адже, як ми пояснили вище, **платник ПДВ не може вільно розпоряджатися грошима, які знаходяться на його ПДВ-рахунку.**

Іншими словами, у цій ситуації постачальник може вимагати, щоб покупець повторно перерахував гроші за товар на його поточний рахунок. Проте не виключено, що покупець відмовиться двічі оплачувати товар. Тоді, можливо, сторонам доведеться вирішувати це питання в суді.

Варіант 3. Подати до суду позов на протиправні дії Казначейства або податкової

Як ми вже зазначали вище, нормами ПК (п. 200^{1.3}, 200^{1.4}) чітко названі джерела, з яких поповнюється ПДВ-рахунок. Отже, за законом кошти з інших джерел у принципі не повинні зараховуватися на цей рахунок, а якщо це відбулося, повинні підлягати поверненню їх відправникові як помилкові. Тому в позовній заяві можна просити, щоб суд зобов'язав Держказначейство повернути ці гроші покупцеві.

Також можна звернутися до суду з вимогою до податкової не зменшувати ліміт реєстрації при поверненні цих грошей з ПДВ-рахунка на поточний рахунок їх отримувача. Адже під час надходження таких грошей на ПДВ-рахунок ліміт реєстрації не був збільшений, навіщо ж його зменшувати при їх поверненні?

На замітку! *Із цієї проблеми є винесена на користь платника ПДВ постановва суду – правда, тільки першої інстанції (рішення Запорізького окружного адміністративного суду, реєстр. № 92241807).*